HOOFDSTUK 12

Onderzoeken, experimenteren en keuzeonderwerpen

Economie · havo 5

IN DIT HOOFDSTUK LEER JE:

Van economische vraag naar meetplan

Het experiment uitvoeren en het model toetsen

Twee keuzeonderwerpen vergelijken

Hoofdstukoverzicht

Schoolexamen · J, K, A1, A2, A3, A4, A5

Je leert een economische vraag onderzoeken, een klasexperiment uitvoeren en de beperkingen van een model herkennen. Het schoolexamen vraagt ook ten minste twee keuzeonderwerpen. Je kunt de twee uitgewerkte voorstellen gebruiken of met je docent andere onderwerpen afspreken. De methode vervangt je eigen PTA niet: stem vorm, planning en beoordeling af. Bij de fictieve datatabel staat expliciet dat zij oefengegevens bevat; eigen verzamelde resultaten houd je daarvan gescheiden. Alleen oefenen met een simulatie geldt niet automatisch als deelname aan een experiment voor je SE.

In dit hoofdstuk leer je:

12.1 Van economische vraag naar meetplan

Ik kan een toetsbaar onderzoeksplan maken en een correlatie van een causale verklaring onderscheiden.

12.2 Het experiment uitvoeren en het model toetsen

Ik kan het puntenspel volgens de regels uitvoeren, uitkomsten berekenen en verschillen tussen modelvoorspelling en waargenomen gedrag analyseren.

12.3 Twee keuzeonderwerpen vergelijken

Ik kan twee economische keuzeonderwerpen afbakenen en per onderwerp hetzelfde concept in twee contexten toepassen.

12.4 Conclusies, bronnen en eerlijke grenzen

Ik kan onderzoeksbevindingen met bronnen onderbouwen, tegenverklaringen bespreken en resultaten transparant rapporteren.

Test jezelf · 12

Test jezelf met uitsluitend de nieuwe bron EC12-T, zonder hints. Richttijd: 40 minuten. Deze oefentoets beoordeelt onderzoeksvaardigheden; zij vervangt geen afgesproken SE-opdracht of echte deelname. Noem bij een ontwerp steeds wat je kunt meten en wat je niet kunt concluderen. De toets telt 20 punten.

Gebruik de antwoorden pas na het maken. Beoordeel open antwoorden met de criteria; een goede formulering kan verschillen van het model.

Bron EC12-T · Nieuwe toetscasus: twee meldingen in een leenwinkel

Fictieve HELDER-oefengegevens · Oorspronkelijke context voor HELDER. Bedragen, personen, instellingen en landen zijn fictief tenzij anders vermeld.

(1) Deze toetscasus bevat volledig fictieve ontwerpgegevens en uitkomsten. Een leenwinkel onderzoekt of een melding over schaarste invloed heeft op tijdig terugbrengen. Twee groepen deelnemers worden willekeurig toegewezen. Iedere groep krijgt dezelfde leentermijn en dezelfde voorwaarden; groep B krijgt daarnaast de boodschap “Door tijdig terugbrengen kan iemand anders lenen.” In groep A brengen 12 van 20 deelnemers op tijd terug; in B zijn dat 15 van 20. De onderzoeker kan niet zien of deelnemers elkaar spraken.

(2) Een verslag noemt het aandeel tijdige retouren “verantwoordelijkheid”. Dit is één mogelijke indicator, maar meet niet alle verantwoordelijk gedrag. Het verslag zegt verder: “De boodschap zorgt bij elke toekomstige klant voor op tijd terugbrengen.” De steekproef is klein en bestaat uit vrijwilligers uit één omgeving.

(3) Voor een tweede SE-onderwerp wil de leerling in een sportclub en een bibliotheek het concept schaarste vergelijken. In beide situaties zijn gelijktijdig meer aanvragen dan beschikbare plekken. De leerling wil het verschil tussen een prijsprikkel en reserveren analyseren. Zij beschikt alleen over geaggregeerde aanvragen en beschikbare plaatsen; zij heeft geen gegevens over inkomen of tevredenheid. Een andere leerling kiest informatie en vertrouwen bij twee soorten ruil.

(4) Een fictieve puntenoefening voor een afzonderlijk spel gebruikt vier deelnemers met ieder 12 beginpunten. Ieders bijdrage is 0, 3, 6, 9 of 12. De groepssom wordt met 1,5 vermenigvuldigd en gelijk over vier verdeeld. Eindpunten = 12 − eigen bijdrage + 0,375 × groepsbijdrage. Voor deze rekensom zijn bijdragen 3, 6, 0 en 9 gegeven. Dit is een modeltabel, geen resultaat van de leenwinkel.

Vragen

1 Noem in het leenwinkelonderzoek de onafhankelijke en afhankelijke variabele en formuleer een toetsbare hypothese.

Bron: EC12-T · 2 punten

2 Noem één element dat een causale vergelijking ondersteunt en één element dat haar beperkt.

Bron: EC12-T · 2 punten

3 Bereken het aandeel tijdige retouren in A en B en het verschil in procentpunten.

Bron: EC12-T · 2 punten

4 Bereken de groepssom en eindpunten van de deelnemer die 6 punten bijdraagt in de afzonderlijke puntenoefening.

Bron: EC12-T · 2 punten

5 Formuleer een vergelijkende vraag bij schaarste in sportclub en bibliotheek en noem een meetbare indicator uit de beschikbare gegevens.

Bron: EC12-T · 2 punten

6 Waarom kan de leerling met alleen aanvragen en plaatsen niet vaststellen dat een prijsprikkel “eerlijker” is dan reserveren? Noem één benodigd extra gegeven.

Bron: EC12-T · 2 punten

7 Herschrijf “de boodschap zorgt bij elke toekomstige klant voor op tijd terugbrengen” tot een conclusie die de gegeven cijfers en grenzen respecteert.

Bron: EC12-T · 2 punten

8 Beoordeel het gebruik van “verantwoordelijkheid” als naam voor de retourindicator.

Bron: EC12-T · 2 punten

9 De leerling kiest schaarste en informatie als twee onderwerpen. Welke vergelijkende eis moet zij binnen elk onderwerp nog invullen?

Bron: EC12-T · 2 punten

10 Noem een transparante manier om ontbrekende waarnemingen en fictieve oefencijfers in het uiteindelijke verslag te behandelen.

Bron: EC12-T · 2 punten